

Her şey bir yana, avcının avı taklit ettiği belirli yöntemler ikinci planda yer alan bir olgudur. Bu çeşit taklit yolları köklü bir kopyalama zemininden kaynaklanmaktadır ki, bu da insanı vahşi hayvanların genelde yaşadıkları var olma eğilimini benimsemeye yönlendirir. İşte insanlık dediğimiz şeyin başlıca niteliği de bu eğilimin terk edilmesidir.

Bilindiği gibi, etraflıca açıklanmış her kural, örnek oluşturabilecek gerçek bir olgunun tanımını zorunluluğa dönüştürür. Biri dese ki, doğru dürüst avlanmak için her şeyden önce şöyle yapman gerekir. Bundan çıkartacağımız anlam şudur: Gerçek düzeyde avlanmak istiyorsak bunları yapmak gerekir. Deneyimli bir avcının şu sözlerini aktarmama izin verin:

"Avcının duyuları arasında bir tanesi vardır ki, bunun hiç yorulmadan her an çalışması gerekir. Bu duyu görme duyusudur. Bak, bak ve tekrar bak, her an, her yöne ve her türlü koşullar altında. Yürürken bak, dinlenirken bak, yemek yerken ya da puronu yakarken bak. Yukarıya, aşağıya, az önce geçtiğin yerlere, dağların zirvelerine, kayalıklara ve vadilere, dürbünle ve yalın gözle. Ve şunun bilincinde ol ki, eğer bakmasını biliyorsan, sekiz saattir gösterdiğin zorlu çabaya rağmen bir türlü bulamadığın av, tam günbatımında sen bitkin bir halde bu merakına küfrederek bir barınağın ya da çadırın girişinde ayakabılarını çıkarmış, sızlayan ayaklarını ovalarken yüz metre içinde beliriverir. En iyi öğüttür bu." *

O halde avcının en başta yapması gereken yürümek ve yürümek, zirvelere tırmanmak, vadilerden ve yarlardan aşağı inmek, sessizce yaklaşmak, sabırla beklemek ya da iyi bir atıcı olmak değildir. Peki öyle değildir ama, kim tahmin edebilir ne olduğunu? Bunun yanıtı, kasları çalıştırmakla en az ilgisi olan bir harekettir: Bakmak. Ancak aykırı gibi görünmesine rağmen avcılık çabasının dayanağını oluşturan bu avcı bakışı gelişigüzel bir bakış değildir.

Üst üste yinelemeden, zorlamadan yalnızca bakmak, bakışı çevredeki bir noktaya, orada olduğunu varsaydığımız bir nesneye yönlendirmektir. Bakışı yönlendiren, o noktada yoğunlaştıran ve diğer hiçbir şeye önem verilmeyen olgu dikkatimizdir. Görüşü yönlendiren dikkatimizin ufuktaki o noktada yoğunlaşması, görmek istediğimiz nesnenin orada belireceğine kendimizi inandırmış olmamızdan kaynaklanır. Bu varsayılan nesneye yöneltilen dikkat, görüş sahası içinde yalnızca bir noktaya yoğunlaşarak diğerlerine dikkat etmemeye eşittir.

Avcının bakışı ve dikkatiyse bunun tam tersidir. Avcı olan kişi kritik anın nerede oluşacağını bildiğinden emin değildir. Avın önünden geçeceğini varsayarak sakın sakın belirli tek bir yöne bakmaz. Ne olacağını bilmediğinin bilincindedir ve bu olgu avlanmanın en çekici yönlerinden birini oluşturur. Dolayısıyla çok farklı ve üstün nitelikli bir dikkat göstermesi gerekir. Bu dikkat biçimi varsayılan takılıp kalmayan, aksine her türlü varsayımdan ve dikkatsizlikten kaçınan nitelikte olmalıdır. Söz konusu olan, tek bir noktaya bağlı kalmaksızın tüm noktaları kapsayan "genel" bir dikkattir. Bunu anlatan heyecan ve canlılık dolu mükemmel bir sözcük var: Tetikte olmak. İşte avcı bu tetikte olan insandır - uyanık insan.

Öte yandan bu olgu -tam anlamıyla tetikte yaşamak- hayvanın ormanda varoluş biçimidir. Bulunduğu çevreyle bütünüyle iç içe yaşamasının nedeni budur. Çiftçinin dikkati yalnızca tahılının ya da meyvasının büyümesi için yararlı

ya da zararlı olanların üzerindedir. Başka şeyler bakış açısı içine girmez. Dolayısıyla çiftçi, kırsalın bütünlüğü dışında kalır. Turist ise geniş alanları ana hatlarıyla görür, bakışı kaygandır, herhangi bir şeyin üzerinde yoğunlaşmaz. Kırsalın dinamik mimarisini oluşturan ayrıntıların özelliklerini algılamaktan uzaktır. Yalnızca avcı, sürekli tetikte olan ve çevresini tehlike açısından gözleyen hayvanın taklitçisi olarak her şeyi birden görür. Ve bu gördüklerinin her birini kolaylık ya da zorluk, risk ya da korunma olarak algılar. Şaşılacak bir gerçektir ki, bir "düşünür" düşünürken nasıl bir yöntem uyguladığını sözcüklerle açıklamak isteğinde kendisini sık sık avcıyla kıyaslamıştır. Platon tekrar tekrar "Thereutes" der, Aquinolu Aziz Thomas "Venator" diye yineler.

Platon'un *Devlet* adlı eserinde adaleti tanımlamaya çalışırken -ve Platon için bir şeyi tanımlamak sanki onu ele geçirmektir- av benzetmesine nasıl derin bir heyecanla (*delectatio nervosa*) giriştiği buna örnektir:

Sokrates: Glaucon, öyleyse bizler de (biz düşünürler) ormanlığın çevresinde avcılar gibi bir halka oluşturmaliyiz. Aklımız son derece tetikte ve uyanık olmalı ki adalet gözlerimizin önünde buharlaşıp bizden kaçmasın. O, hiç kuşkusuz orada, bir yerlerdedir. Bu nedenle çok dikkat et ve onu görebilmek için elinden geleni yap ve gördüğünde bana doğru sür.

Glaucon: Bunu yapabilmeyi çok isterdim. Beni yönlendirirken neye işaret ettiğini görebilsem bu bana yeter.

Sokrates: O halde gel, seni yüreklendireyim.

Glaucon: Bana yol gösterirsen, kabul.

Sokrates: Pekâlâ, fakat tanırım! Bak orman ne biçim büyümüş ve geçit vermez olmuş. Ne kadar da karanlık ve görmesi zor bir yer. Ancak ileri gitmekten başka çare yok.

Glaucon: Gidelim öyleyse!

Sokrates: Yok olsun şeytan! Sanırım bir iz bulduk artık bizden kaçamaz.

Yukarıdaki pasaj Platon'un kendisinin de avlanmış olduğunun gerçek kanıtıdır. Aksi halde bu satırlar tutkuyla sık sık av peşinde ormanlara girmemiş biri tarafından yazılamazdı. Bu bölümü aslına uygun çevirebilmek için avcılık dilinin en güçlü sözcüklerini kullanmak zorunda kaldım, örneğin sözcük anlamında "onu bana itele" yerine "avı bana sür". Ayrıca aşırı kuralcı bir eğitmen olan Sokrates'in de Glaucon'a üst üste "bak, bak, bak ve tetikte ol" dediğine dikkat çekmek isterim.

Aslında, bir sorun karşısında gerçekten düşünen kişi yalnızca dosdoğru ileriye bakmaz, kendisini varsayıma yönlendiren alışkanlıklara, geleneklere, basmakalıp kabullere ve zihinsel uyusukluğa saplanmaz. Aksine, çözümün ufuktaki en az umulan bir noktadan sıçrayıp çıkabileceğini kabule hazır olarak kendini tetikte tutar.

Kırsalın salt anlamda "dışındaki" avcı gibi "düşünür" de, tehlikeli ve fethedilmesi olanaksız bir ormana benzeyen düşüncelerin "içinde" dir. Avlanmak kadar sorunlu bir eylem olan derin düşünmek de eli boş dönmenin riskini her zaman taşır. Benim bu sayfalarda yaptığım gibi avcılığı, "avlama"yı deneyen kimse bu sonuca ulaşma olasılığı ile karşılaşabileceğini görmemezlik edemez.

Notlar:

***Yebes**, Edward Kont, *Venite Años de Caza Mayor* (Yirmi Yıl Büyük Av Avcısı), Madrid,1943.

KAYNAK:

José Ortega y **GASSET**, **Avcılık Üstüne**, (çev.: Derin Türkömer), YKY, 2.Basım İstanbul, Ekim 2005. (ss.:95-98)